

OPPSIKTSVEKKENDE PÅSTANDER OM TRYGVE LIE

- Israels hemmelige medspiller

FNs første generalsekretær, nordmannen Trygve Lie, skal ha gått i hemmelig tjeneste for Israel i tiden før og etter den jødiske statens tilblivelse.

NILS CHRISTIAN HELLE

Også Lies militære rådgiver i FN, oberst Alfred Roscher Lund, arbeidet for Israels hemmelige tjenester, hevder Odd Karsten Tveit i sin nye bok, «Alt for Israel», og i TV-serien «Israel først» på NRK1. Boken kommer ut 15. oktober, men det første programmet i TV-serien sendes i kveld.

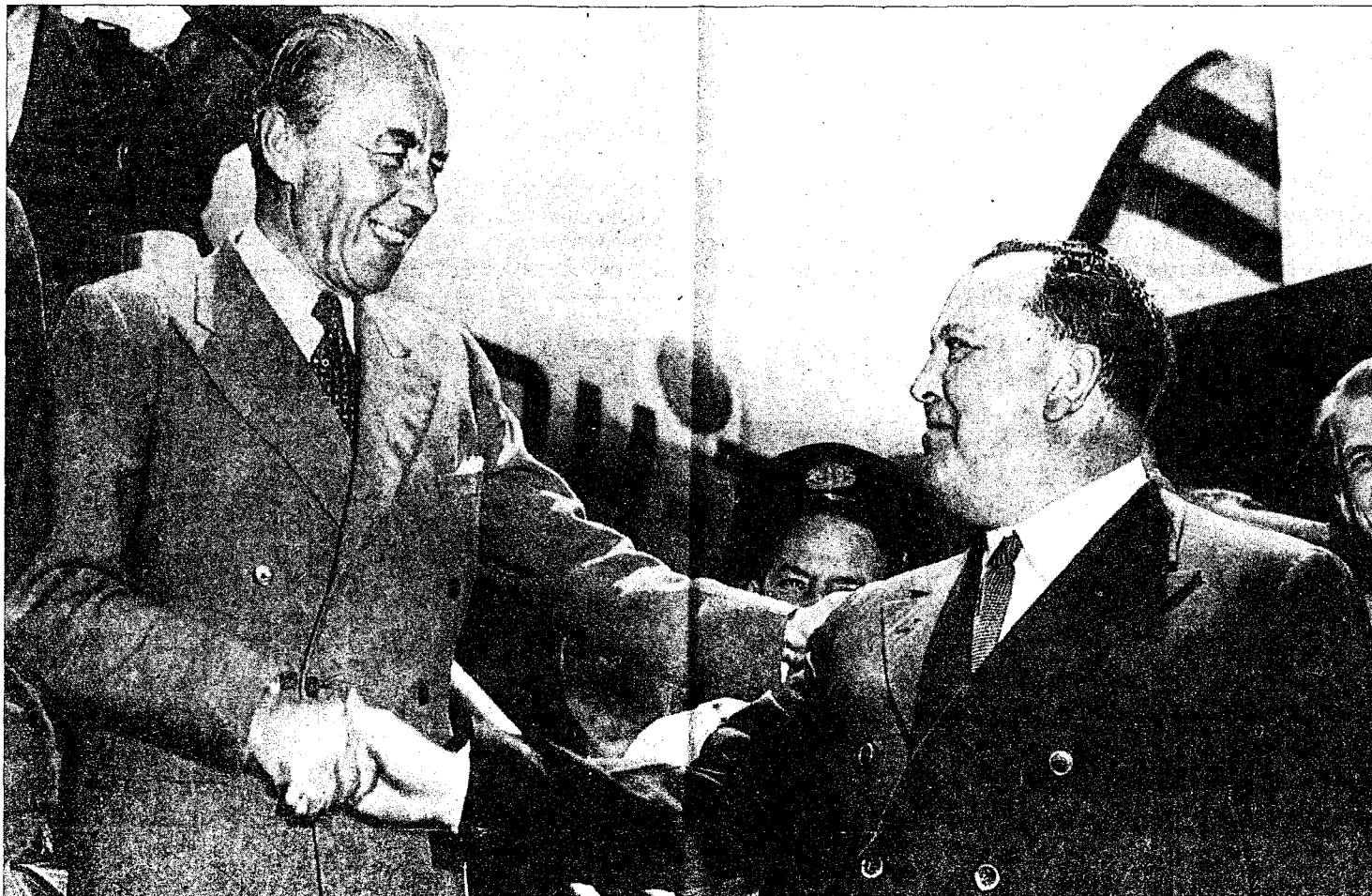
Tveit sier til Aftenposten at han har funnet opplysningene i israelske og jødiske arkiver som nå er åpnet. - Jeg har også fått dem bekreftet i intervjuer med Abba Eban, tidligere utenriksminister i Israel. Han var Trygve Lies hemmelige medspiller, sier Tveit.

Trygve Lie var utenriksminister i den norske regjering i London fra november 1940 til han i 1946 ble utnevnt til den første generalsekretær i De forente nasjoner. Oberst Roscher Lund var norsk etterretningssjef i London under krigen og fulgte Lie til New York etterpå.

Kritisk tid

Lie skal ifølge Odd Karsten Tveit ha virket som Israels mann i den kritiske tiden omkring den jødiske statens fødsel i 1948.

- Samarbeidet ble ifølge Abba Eban innledet i forbindelse med forarbeidet til delingsplanen for det daværende Palestina i 1947, og pågikk minst frem til 1951, trolig enda lenger. Han ga israelerne hemmelige dokumenter og brukte blant annet den norske FN-delegasjon som kontaktledd, for-

HJERTELIG FASADE: Ifølge Odd Karsten Tveit motarbeidet Trygve Lie (t.h.) i all hemmelighet FNs egen spesialutsending til Midtøsten, svensken Folke Bernadotte (t.v.), ved å informere israelerne om Bernadottes interne rapporter. Foto: AP

- Tveit må vise kilder, mener forsker

- Når Odd Karsten Tveit kommer med så oppsiktsvekkende påstander, bør boken foreligge samtidig, slik at andre haranledning til å se hvilke kilder han bygger på.

HANNE STRØMME

Det sier Helge Pharo, professor i moderne historie og bestyrer av Historisk institutt ved Universitetet i Oslo.

Han mener Tveit opptre på en høyst betenkelig måte, faglig sett, fordi det er de innledende oppslagene om denne saken som vil bli husket av publikum, uansett hvilke opplysninger som fremkommer etterhvert, påpeker han.

Gir ikke svaret

Tveits opplysninger gir heller ikke svaret på hvorfor Trygve Lie skulle arbeide for Israels hemmelige tjenester, og hvilken betydning det i så fall hadde, fremholder Pharo.

Han finner ikke grunn til å betvile at Lie ga fra seg opplysninger, men etterlyser informasjon om hva slags opplysninger det dreide seg om og i hvilke situasjoner de ble gitt.

- Det er ikke belegg godt nok at Trygve Lie utvekslet informasjon med israelsk etterretningstjeneste, for å antyde at Lie var Mossad-agent.

- Kan ikke være sant

Trygve Lies datter, Guri Lie Zeckendorf, er helt ukjent med at faren skal ha jobbet for de

Fakta

Trygve Lie (1896 - 1968)

- Utdannet jurist i 1919.
- Justisminister i Nygaardsvolds regjering i 1935.
- Utenriksminister i London-regjeringen etter Halvdan Koht i 1940. Snakket allerede under krigen om et nordatlantisk samarbeid ved krigens slutt.
- FNs første generalsekretær i 1946. Måtte gå i 1953 etter

112238

Stiftelsen norsk O
 Også Lies militære rådgiver i FN, oberst Alfred Roscher Lund, arbeidet for Israels hemmelige tjenester, hevder Odd Karsten Tveit i sin nye bok, «Alt for Israel», og i TV-serien «Israel først» på NRK1. Boken kommer ut 15. oktober, men det første programmet i TV-serien sendes i kveld.

Tveit sier til Aftenposten at han har funnet opplysningene i israelske og jødiske arkiver som nå er åpnet. – Jeg har også fått dem bekreftet i intervjuer med Abba Eban, tidligere utenriksminister i Israel. Han var Trygve Lies hemmelige medspiller, sier Tveit.

Trygve Lie var utenriksminister i den norske regjering i London fra november 1940 til han i 1946 ble utnevnt til den første generalsekretær i De forente nasjoner. Oberst Roscher Lund var norsk etterretningssjef i London under krigen og fulgte Lie til New York etterpå.

Kritisk tid

Lie skal ifølge Odd Karsten Tveit ha virket som Israels mann i den kritiske tiden omkring den jødiske statens fødsel i 1948.

– Samarbeidet ble ifølge Abba Eban innledet i forbindelse med forarbeidet til delingsplanen for det daværende Palestina i 1947, og pågikk minst frem til 1951, trolig enda lenger. Han ga israelerne hemmelige dokumenter og brukte blant annet den norske FN-delegasjon som kontaktledd, forteller Tveit.

Da han ble klar over at FNs spesialutsending til Midtøsten, den svenske greve Folke Bernadotte, ikke var pro-jødisk, slik Lie først hadde trodd, ga han den israelske siden informasjon om Bernadottes interne rapporter, og ga dem råd om hvordan de skulle få spilt ham ut over sidelinjen.

Attentat-planer

Senere arbeidet Trygve Lie i allianse med Abba Eban, som på den tiden var Israels FN-utsending, for å få ham fjernet fra stillingen, ifølge Odd Karsten Tveit.

Palestinerne skal etterhvert ha blitt så frustrert over Lies virksomhet at de planla å myrde ham da han for første gang besøkte

HJERTELIG FASADE: Ifølge Odd Karsten Tveit motarbeidet Trygve Lie (t.h.) i all hemmelighet FNs egen spesialutsending til Midtøsten, svensken Folke Bernadotte (t.v.), ved å informere israelerne om Bernadottes interne rapporter. **Foto: AP**

Fakta

Trygve Lie (1896 – 1968)

- Utdannet jurist i 1919.
- Justisminister i Nygaardsvolds regjering i 1935.
- Utenriksminister i London-regjeringen etter Halvdan Koht i 1940. Snakket allerede under krigen om et nordatlantisk samarbeid ved krigens slutt.
- FNs første generalsekretær i 1946. Måtte gå i 1953 etter sovjetrussisk press som følge av sitt engasjement i Koreakrigen.
- Fylkesmann i Oslo og Akershus fra 1955 til 1963.
- Industriminister fra sommeren 1963 til januar 1964 og handelsminister fra 1964 til 1965.
- Ga ut en rekke bøker. «Syv år for freden» (1954), «Leve eller dø» (1955), «Oslo–Moskva–London» (1968).

LIES KON-TAKT: Lie skal ha arbeidet i allianse med Abba Eban, som i etterkrigs-årene var Israels FN-utsending.

Midtøsten i 1951. Men CIA, den amerikanske etterretningstjenesten, avslørte planene og forhindret at atten-

tatet ble utført. – Hvorfor ga Trygve Lie seg inn på slik virksomhet? – Jeg vet ikke, svarer Tveit. – Jeg er ikke psykolog. Jeg forholder meg til det som faktisk er skjedd.

Ble myrdet

Folke Bernadotte ble myrdet av den ytterliggående Stern-gruppen, med senere statsminister Yitzhak Shamir i spissen, i Je-

BOKAKTUELL: Odd Karsten Tveit har hatt permisjon i to år for å skrive bok og lage TV-serien «Israel først» på NRK1. **Foto: HILDE HOLTHE-BERG**

rusalem i 1948. Alfred Roscher Lund ble vervet av en israelsk offiser som senere ble landets etterretningssjef og president, nemlig Chaim Herzog, ifølge Tveit. Disse opplysningene stammer fra det israelske statsarkiv og fra intervjuer med Herzog selv.

I TV-programmet «Israel først» i kveld intervjuer Tveit FNs senere visegeneralsekretær Brian Urquhart, som arbeidet sammen med Lie i det aktuelle tidsrom. – Han visste absolutt intet, er sjokkert og mener det er skandaløst at en generalsekretær i FN utnyttet sin

stilling til slik virksomhet, forteller Odd Karsten Tveit, som i to perioder var NRKs korrespondent i Midtøsten. Etter at han avsluttet sitt forrige engasjement, har han hatt permisjon i to år for å skrive bok og lage TV-serien.

- Kan ikke være sant

Trygve Lies datter, Guri Lie Zeckendorf, er helt ukjent med at faren skal ha jobbet for de hemmelige tjenestene i Israel. – Dette kan ikke være sant. Hvor har journalisten disse påstandene fra? var hennes første reaksjon overfor Aftenposten i går kveld.

Guri Lie Zeckendorf sier det aldri var noen hemmelighet at faren var vennlig innstilt overfor staten Israel, og at flere arabiske land var kritiske til ham.

Lie Zeckendorf, som nå bor i New York, har de senere årene arbeidet med en bok om faren. I sommer var hun i Oslo i forbindelse med en stor fotoutstilling på Høvikodden om Trygve Lie.

HANNE STRØMME

Det sier Helge Pharo, professor i moderne historie og bestyrer av Historisk institutt ved Universitetet i Oslo.

Han mener Tveit opptrer på en høyst betenkelig måte, faglig sett, fordi det er de innledende oppslagene om denne saken som vil bli husket av publikum, uansett hvilke opplysninger som fremkommer etterhvert, påpeker han.

Gir ikke svaret

Tveits opplysninger gir heller ikke svaret på hvorfor Trygve Lie skulle arbeide for Israels hemmelige tjenester, og hvilken betydning det i så fall hadde, fremholder Pharo.

Han finner ikke grunn til å betvile at Lie ga fra seg opplysninger, men etterlyser informasjon om hva slags opplysninger det dreide seg om og i hvilke situasjoner de ble gitt.

– Det er ikke belegg godt nok at Trygve Lie utvekslet informasjon med israelsk etterretningstjeneste, for å antyde at Lie var Mossad-agent.

Uortodoks

Pharo minner om at Trygve Lie var en kontroversiell person som foretok uortodokse handlinger. Samtidig skal man ikke glemme at situasjonen i Israel var uhyre komplisert på den tiden.

– En rekke utspill ble gjort, mange uortodokse, for å finne frem til en løsning mellom jødene og palestinerne.

Spørsmålet er om Trygve Lie gjorde noe som ikke andre diplomater gjorde, sier Pharo.

– Uheldig

Det er også uheldig at Tveit blander sammen rollene som forfatter av en ny bok og NRK-produsent for en ny TV-serie, mener Pharo.